

içerikleri açısından örgün eğitimdeki genel liselerden farklı olmayan açık öğretim liseleri, iç işleyiş ve yapı açısından özgündür. Söz gelimi uzaktan öğretim ilkelerinden istifade edilerek kredili ders geçme sistemi uygulanmaktadır. Diğer liseleri de ilgilendiren mevzuat değişiklikleri bağlamında süre olarak 2006'da dört yıllık eğitime dönüştürülmüştür.

Belirtilen açık eğitim sistemi unsurlarına ek olarak ülkemizde çok sayıda üniversite uzaktan eğitim yolu ile eğitim imkânları sunmaktadır. Uzaktan eğitim aynı zamanda olağanüstü koşulların (deprem, sel ve pandemi gibi) doğurduğu zorunlu durumlarda geçici şekilde sunulan bir eğitim imkânı olarak da göze çarpmaktadır.

KAYNAKÇA

Aydın, Cengiz Hakan. *Açık ve Uzaktan Öğrenme: Öğrenci Adaylarının Bakış Açısı*. Ankara 2011.

Bozkurt, Aras. "Türkiye'de Uzaktan Eğitimin Dünü, Bugünü ve Yarını". *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*. 3/2 (2017), s. 85-124.

MEB. <http://aol.meb.gov.tr/www/okulumuz/icerik/1>, 2023. (Erişim tarihi: 15.03.2023).

Moore, Michael G. - Kearsley, Greg. *Distance Education: A Systems View of Online Learning*. Belmont 2012.

Simonson, Michael v.dğr. *Teaching and Learning at a Distance: Foundations of Distance Education*. Boston 2012.

United Nations. *Universal Declaration of Human Rights*, <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights> (Erişim tarihi: 12. 03. 2022).

Yükseköğretim Kurulu. *Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi*, <https://istatistik.yok.gov.tr/> (Erişim tarihi: 12. 03. 2022).

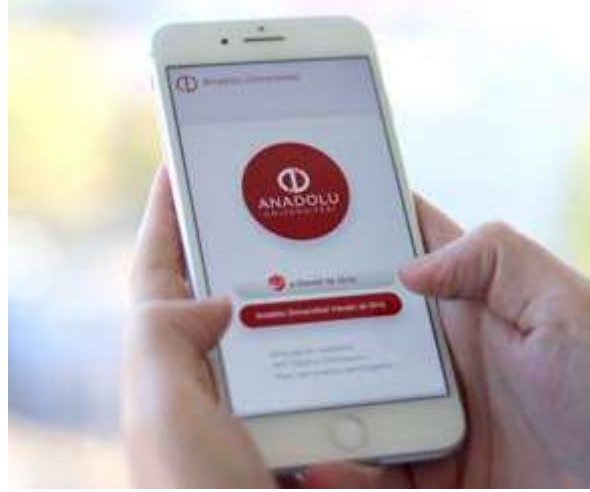
Hasan UÇAR

AÇIKÖĞRETİM FAKÜLTESİ

Açık ve uzaktan öğretim yoluyla yüksek öğretim hizmeti veren fakülte.

Eğitim öğretim süreçleri genel anlamda yüz yüze olarak planlanmıştır. Eğitim öğretim süreçlerine katılıma yönelik her geçen gün artan talep ve ihtiyaç, bu hizmetlerin sunuş biçimlerinde farklılıklar oluşturmuştur. Bu bağlamda, zaman içerisinde eğitim ortamları için gerekli olan temel fiziksel imkânların yetersiz kalması, yükseköğretime devam etmek isteyen öğrencilerin sayısındaki artış ve hayat boyu öğrenmenin gerekliliği açık öğretim mo-

deliyle eğitim alma seçeneğini ortaya çıkarmıştır (bk. Açık Öğretim).

Açıköğretim Fakültesi'nin kurucusu dönemin Anadolu Üniversitesi Rektörü Yılmaz Büyükerşen'dir. Büyükerşen, 1960'lı yıllarda İngiltere'de bulunduğu zamanlarda, II. Dünya Savaşı'nda yükseköğretim alma imkânı olmayan İngiliz vatandaşlarına televizyon aracılığı ile eğitim verme tartışmalarından yola çıkarak açık öğretim düşüncesini oluşturmuştur. Önce 4 Kasım 1981 tarih ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile Türk üniversitelerine açık öğretim yapma hakkı verilmiş daha sonra da 20 Temmuz 1982 tarih ve 17760 sayılı *Resmî Gazete*'de yayımlanan 41 nolu Kanun Hükmündeki Kararname ile Anadolu Üniversitesi'ne bağlı olarak Eskişehir'de kurulmuştur.

Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi, Türkiye'de yükseköğrenim görmek isteyenlere fırsat eşitliği sağlayarak açık ve uzaktan öğrenme modeli ile hizmet sunan ilk kurumdur. 1993 yılında açık ve uzaktan öğretim yoluyla hizmet veren İktisat ve İşletme fakülteleri de kurulmuş ve bu fakülteler "açık öğretim sistemi" adı altında birleştirilmiştir. "Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi", Türkiye'nin yanı sıra bütün dünyadaki isteyen öğrencilere uzaktan eğitim imkânı sunmaktadır. Öğrenciler, hem ders hem de çok sayıda dijital ve basılmış kaynağa çevrim içi ortamda öğrenme yönetim sistemi olarak kullanılan Anadolium eKampus (<https://ekampus.anadolu.edu.tr>) üzerinden kolayca erişebilmektedir. "Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi", üç milyondan fazla mezun ve her öğretim döneminde yaklaşık bir milyondan fazla aktif öğrenci sayısı ile dünyanın üçüncü büyük üniversitesidir. 2021-2022 öğretim yılı güz yarı yılında açık öğretim sisteminde kayıtlı olan aktif öğrenci sayısı 1 milyon 158 bin 45'tir.

Açık öğretim sisteminde dört yarı yıldan oluşan ön lisans düzeyinde (iki yıl süreli) ve sekiz yarı yıldan oluşan lisans düzeyinde (dört yıl süreli) yüksek öğretim programları bulunmaktadır. Açıköğretim Fakültesi'nde kırk iki ön lisans ve dokuz lisans; İktisat Fakültesi'nde sekiz lisans ve İşletme Fakültesi'nde dört lisans programı bulunmaktadır. Programlar bir öğretim yılı ve iki yarı yıl olarak devam etmektedir. Öğretim yılları güz ve bahar olmak üzere iki yarı yıldan (dönemden) meydana gelmektedir. Üniversitelerce oluşturulan akademik takvimlere uygun biçimde bahar ve güz dönemlerinde, vize (ara sınav) ve final (dönem sonu) sınavları şeklinde iki defa sınav yapılmak suretiyle öğrencilerin akademik performansları tespit edilmektedir. Öğrencilerin, ön lisans seviyesindeki bölümleri tamamlayabilmesi için en düşük 120 AKTS (ECTS/European Credit Transfer System), lisans seviyesindeki programları tamamlayabilmesi için en düşük 240 AKTS kredi ders alması, bu dersleri başarıyla vermesi, genel not ortalamasının en düşük 2.00 olması, ayrıca kendileri için tanımlanan diğer sorumlulukları yerine getirmeleri beklenmektedir. Programların eğitim dili Türkçe ve/veya İngilizce'dir.

"Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi"nde yer alan Açıköğretim, İktisat ve İşletme fakültelerinin programlarına çeşitli yollarla kayıt yaptırılabilir. İlk olarak, Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından yapılan Yükseköğretim Kurumları Sınavı ile (YKS) öğrenci kabul edilmektedir. Ayrıca daha önce herhangi bir üniversiteden mezun olan ya da halen bir üniversitede okuyan kişiler, Yükseköğretim Kurumları Sınavı'na girmeden, ikinci üniversite kayıtları kapsamında doğrudan kayıt yaptırabilmektedirler. Lisans programlarından mezun olan veya okuyan öğrenciler açık öğretim sistemindeki ön lisans veya lisans programlarından birine, ön lisans programından mezun olanlar ise açık öğretim sistemindeki ön lisans programlarına herhangi bir sınava girmeden (mezun oldukları program dışındaki programlara) kayıt yaptırabilmektedirler. Son olarak meslek yüksek okulları ve açık öğretim ön lisans programları mezunları açık öğretim sistemi lisans programlarına Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi tarafından yapılan dikey geçiş sınavına (DGS) girerek yeterli puan aldıkları takdirde kayıt yaptırabilmektedirler. 6.11.1982/17860 tarih-sayılı *Resmî Gazete*'de yayımlanan yönetmeliğin 13. maddesine açık ve örgün öğretime devam eden öğrenciler arasında bütün haklar ve yetkiler açısından tam bir eşitlik söz konusudur.

"Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi" yurt dışında ilk olarak 1986 yılında Batı Avrupa'da, özellikle Almanya'da yaşayan Türk vatandaşlarına, açık ve uzaktan yüksek öğretim imkânı sunmaya başlamıştır. 2009-2010 öğretim yılında da Azerbaycan'da yüksek öğretim programlarına öğrenci kabulüne başlanmıştır. Günümüzde ise Katar, Bosna-Hersek, Bulgaristan, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Kırgızistan, Kosova, Yunanistan (Batı Trakya), Suudi Arabistan, Arnavutluk, Kuzey Makedonya Cumhuriyeti, Romanya, Moldova, Kanada, Karadağ, Sırbistan, Irak, İran, Özbekistan, Kazakistan, Amerika Birleşik Devletleri, Mısır ve Birleşik Arap Emirlikleri gibi ülkelerde de yükseköğretim hizmeti sunmaya devam etmektedir. Öğrencilerin öğrencilik hizmetleri açısından desteklenmesi amacıyla yurt içinde ve yurt dışında hizmet birimleri açılmıştır.

Son yıllarda açık öğretim ve uzaktan öğretim yoluyla eğitim almak isteyen öğrencilerin sayısının artması ve bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmelerle beraber Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi'nin yanı sıra İstanbul, Erzurum ve Ankara'da da benzer isimlerle fakülteler açılmıştır. Bu bağlamda, 28 Nisan 2010 tarihinde İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi ve 2 Haziran 2010 tarihinde Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi (4 Mart 2022 tarihinde isim değişikliği yapılmış ve Açık ve Uzaktan Öğretim Fakültesi olmuştur) kurulmuştur. 30 Haziran 2020 tarihinde ise Ankara Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi açılmıştır.

Hayat boyu öğrenme felsefesiyle beraber insanların sürekli eğitim ihtiyacının olması ve bu ihtiyacın her geçen gün artması açık ve uzaktan öğrenme yoluyla öğrenmeyi sürekli canlı tutmaktadır. Özellikle son yıllarda bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler açık ve uzaktan öğrenme süreçlerini oldukça kolaylaştırmaktadır. İnsanların istediği zamanda, istediği yerde ve istediği kadar kendi hızlarında öğrenmelerini destekleyen açık öğretim sistemi esnek bir eğitim yolu sunmada başat bir eğitim modeli olmaya devam edecektir.

KAYNAKÇA

- Açık Yükseköğretim Yönetmeliği. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=10172&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> (Erişim tarihi: 18. 03. 2022).
- Anadolu University Open Education System. <https://www.anadolu.edu.tr/uploads/anadolu/files/duyuru/anadolu-university-open-education-system-v10.pdf> (Erişim tarihi: 18. 03. 2022).
- Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi. <https://www.anadolu.edu.tr/acikogretim> (Erişim tarihi: 18. 03. 2022).
- Anadolum eKampus. <https://ekampus.anadolu.edu.tr> (Erişim tarihi: 18. 03. 2022).

Bozkurt, Aras. “Türkiye’de Uzaktan Eğitimin Dünyü, Bugünü ve Yarını”. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*. 3/2 (2017), s. 85-124.

Büyükerşen, Yılmaz. *Zamanı Durduran Saat*. Söyleşi. C. N. Taşçı. İstanbul 2018.

Yükseköğretim Kanunu. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2547.pdf> (Erişim tarihi: 18. 03. 2022).

Yükseköğretim Kurumları Teşkilâtı Hakkında Kanun Hükümünde Kararname (20 Temmuz 1982). <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/17760.pdf> (Erişim tarihi: 17. 03. 2022).

Hasan UÇAR

ÂDÂB-ı MUÂŞERET

İnsan ilişkilerini düzenleyen görgü ve usuller bütünü.

Âdâb kelimesi Arapça’da isim olan *edep* sözcüğü’nün çoğuludur. *Muâşeret* kelimesi de “iyi geçinme” anlamına gelen *işret* kökünden türetilmiştir. Sözlükte “içtimaî yaşayış bilgisi ve usulleri ile görgü kuralları”, “toplum içinde yaşayan insanın, birlikte bulunduğu diğer insanlarla uyum içerisinde yaşamasını sağlayacak davranış usul ve şekilleri” olarak tanımlanmaktadır. Arapça’da “şehir” mânasındaki *medine* kelimesinden gelen *medenî* kavramı daha çok *âdâb-ı muâşeret* kaidelerine uyan kimse için kullanılmaktadır.

Türk-İslam geleneğinde âdâb-ı muâşeret toplum içerisinde insanların daha nezih bir şekilde yaşamalarına imkân sunan kişiyi toplum içerisinde yüksek ve saygın bir seviyeye ulaştıran âdâb-ı muâşeret, kişinin nezaket kurallarını içselleştirip hal ve davranışlarında ölçülü olmasını sağlayan ve nerede nasıl davranması gerektiğini öğreten kurallar bütünü olarak değerlendirilebilir. Klasik İslam kay-

naklarında da rastlanmakla birlikte âdâb-ı muâşeret kavramı Osmanlılar’da Batılılaşma döneminde daha çok kullanılmıştır.

Âdâb-ı muâşeret toplumun inanç, örf, âdet ve geleneklerinden beslenerek zaman içerisinde oluşur. Dolayısıyla her toplumun anlayışı birbirinden farklı olabilir. İnsan-adap-mekân ilişkisiyle şekillenen âdâb-ı muâşeret kamusal ve özel alan bağlamında değerlendirilebilir. Bu alanlarda sergilenen âdâb-ı muâşeret kaideleri farklı olsa da bir zihniyet ve algının insandan topluma, mekândan kente doğru seyreden yaşantı ve davranış biçimlerini yansıtır.

Bir topluma ait âdâb-ı muâşeret kaidelerinin başka toplumları etkilemesinde ticaret, savaş, göç, din değişikliği gibi birçok unsurun rolü vardır. Mesela XVI-XIX. yüzyıl Batı Avrupası’nda, Ortaçağ’ın şövalyelik kodları, yerlerini, sosyal davranış kurallarına bırakmıştır. Bu dönüşüm Avrupa’nın dünya üzerindeki hakimiyeti, sanayi devrimi, teknolojik araçlar, sermaye birikimi sonrasında yaşanan sömürgecilik faaliyetleri ile Batı dışı toplumlara intikal etmiştir.

İslam’da âdâb-ı muâşeret kaidelerinin temelini Kur’an-ı Kerim ve sünnet oluşturur. Kur’an-ı Kerim’in müslümanlara öğrettiği adap ve ahlak bütün zamanları ve mekânları kapsayan evrensel hayat düsturlarını ifade eder. Kur’an-ı Kerim’de âdâb-ı muâşeretle ilgili çok sayıda âyet mevcuttur. Yine hadis kitaplarında, “Kitâbü’l-Edeb”, “Kitâbü’l-Bir”, “Kitâbü’l-Câmi”, “Kitâbü Hüsni’l-Hulk” veya “Bâbü’l-Edeb” gibi özel başlıklar altında Hz. Peygamber’in bizzat yaşadığı ve ümmetine tavsiye ettiği adap ve ahlak kaideleri yer alır. Allah’a ve Peygamber’e saygı, karşılıklı sevgi ve saygı, Allah için sevmek ve buğzetmek, güzel ahlak sahibi olmak, misafirperverlik, komşu hukukuna uymak, temiz kalplilik, asılsız haberlere karşı dikkatli olmak, dargınları barıştırmak, kardeşlik hukukuna riayet etmek, kendisi için istediğini başkası için de istemek, alay etmemek, kötü lakap takmamak ve ayıplamamak, suizanda bulunmamak, özel hayatı araştırmamak, gıybet etmemek, kavmiyetçilik yapmamak, öfkeyi kontrol etmek, alacak verecek hususunda hoşgörülü davranmak, yönetimde adaleti sağlamak, kötü sözlerden sakınmak bu âdâb-ı muâşeret kaidelerinden bazılarıdır.

Allah insanı en güzel şekilde yaratmıştır ve yarattığından da en güzel şekilde davranmasını bekler. İslam âdâb-ı muâşeretinin özü kabul edebileceğimiz bu ilke müslümanların hayatının her anına sirayet eder. İslam’da mülkün asıl sahibinin Allah olduğunu bilmek edepten sayılır. Müslümanlar Allah’ın ve Hz. Peygamber’in koyduğu kuralları kesin emir